

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. aprila 1892.

Politiški oddelek.

Nov denar.

Obeta se, da dobimo nov denar, da se uvede zlata veljava. S tem se pa ne sme misliti, da z naprej ne bomo imeli več nobenega drugega denarja nego zlatega. Imeli bomo še vedno poleg zlatega denarja, bankovce, srebrni in bakreni drobiž, morda tudi nikleni, kakor ga imajo v Nemčiji. Zlato bode le za podlago novi veljavi, to je država bode za drug denar pripravljena dati zlato, kakor je sedaj srebro. Zlato bode stopilo namesto sedanjega srebra.

Ta stvar je pa velike narodno-gospodarske važnosti in se zanjo zanimajo že dolgo razni finančni, državni in trgovski krogi. Kak vpliv bode imela, pa še nikdo prav ne ve. Nekateri mislijo, da dober, drugi so pa zopet drugačnega mnenja. Seveda drugače sodi o tej stvari židovski kapitalist, drugače zopet posestnik. Drugače sodijo upniki, drugače dolžniki.

Razni so povodi, da se je vlada odločila za urejenje denarne vrednosti. Pred vsem je to, da imajo že skoro vse evropske države zlato veljavo. Potem je pa še to, da cena srebru že več let v primeri z zlatom vedno pada. Ko se je uvela sedanja veljava, je bilo zlato 15krat dražje, nego je srebro, sedaj je pa že nad 22krat. Najsitnejše je pa, ker se ta cena vedno preminja, tako da trgovec prav ne ve, kako bi prodajal blago, ki ga je dobil iz inozemstva, da bi ne imel izgube.

To je vzrok, da so skoro vsi večji trgovci uneti za zlato veljavo. Pa še nekaj drugega je. Misli si, da bi lažje dobili iz inozemstva denarja na posodo, ko bi imeli zlato veljavo. Že sedaj se je iz tacihi ozirno bilo izdalo zlato posojilo, to je posojilo, od katerega se plačujejo obresti v zlatu. Tako posojilo se je lažje spečalo v inozemstvu. S tem, da se je izdalo to posojilo, dobili smo v resnici že dvojno veljavo, da si postavno velja le jedna. Dvojna veljava pa ima svoje neprijetnosti zaradi proračunjenja. Vlada bi se bila uvedanja zlate veljave že

prav lotila, ali stvar ni lahka. Treba bode kupiti mnogo zlata, da bode mogoče izplačevati v zlatu. Dokler se ni napravilo ravnotežje v državnem gospodarstvu, ni bilo na to niti misliti. Da se je pa ravnotežje napravilo, to je pa zasluga državnozbornice in pa bivšega finančnega ministra Dunajevskega. Če se torej vprašanje o urejenju denarne vrednosti ugodno uravna, ne bode se moglo oporekati, da je baš desnica pripravila ugodna tla za tako rešitev.

Ugodna rešitev je pa odvisna tudi od tega, če se ohrani še kaj časa mir. V največje zadrege bi prišla država, ko bi se začela vojna, predno se urejenje denarne vrednosti dovrši. Sedanji evropski položaj je še precej miren, ali vendar se ne sme iz vida pustiti, da bolgarsko vprašanje še ni rešeno in da so odnošaji mej Nemčijo in Francijo še vedno le malo prijazni. Nevarnost za mir še vedno preti od Rusije in Francije. Poslednji čas pa notranje razmere teh dveh držav vendar niso take, da bi mogli lahko se spuščati v veliko vojno.

Rusija je v veliki narodno-gospodarski krizi, ki jo bode še dolgo tlačila. Mi letošnjemu gladu ne pripisujemo take važnosti samo na sebi. Slaba letina lahko zadene vsako državo. Pomenljivejšje je, kako da v Rusiji posebno veleposestva gredo na boben. Vsako leto se jih proda na tisoče. Vse kar je dosedaj storila vlada, da bi rešila veleposestnike, je bilo zaman. Veleposestniki nimajo potrebne moralne sile, da bi se mogli obdržati. V tacihi slučajih ne pomaga nobena umetna pomoč. Stanje kmetškega prebivalstva je silno žalostno. Ruski pisatelji tožijo, da se narod udaja vedno bolj pijančevanju in lenobi. Sploh mu manjka potrebne energije, da bi si v kaki reči pomagal sam. V vsem le pomoči pričakuje od carja, ki pri najboljši volji vsem pomagati ne more. To prihaja od sedanje vladne sisteme, ki ni dala se narodu svobodno razvijati in ga je tako pripravila ob vso odločnost in zaupnost v samega sebe. V takem težavnem položaju Rusija ne bode mogla lahko začeti vojne.

V Franciji so pa tudi notranje razmere precej zamotane. Sedanji dinamitni atentati so najboljši dokaz

nezdravih razmer. Da Francozi začno kako vojno, bati se imajo doma socialne vstaje. Zaradi tega se od Francije ni bati vojne. Po tem takem je precej upanja, da se ohrani mir.

Sedaj pridemo do glavnega vprašanja, bode li zlata veljava imela zaželeno blagodejno učinke. Glavna stvar je, kako se določi razmerje med sedanjo in novo veljavo, ali bolje rečeno, kako razmerje med zlato in srebrno vrednostjo naj se vzame za podlago. Tukaj je pred vsem dvojno mnenje, nekateri priporočajo, naj bi se vzela za podlago povprečni kurz poslednjih desetih ali sedmih let, drugi pa hočejo zopet slučajni kurz dne, ko se začne vrejevanje. To in ono se nam ne zdi pravično. Cena srebru je poslednjih deset let vedno padala, zato bi bila vsekaka povprečna cena, ki bi se vzela za podlago previsoka v primerji s sedanjimi razmerami. Kurz, ki bode še le kacega posebnega dne, pa tudi ni primeren, ker bi židovski kapitalisti že skrbeli na borzi, da bi bil zanje ugoden. Pomisliti je pa treba, da cena srebru ne neha padati z istim dnem, ko se uvede nova veljava, temveč se je še bati, da bode hitreje padala v primeri k zlatu ali z drugimi besedami, da se zlato podraži, ko ga bode treba veliko nakupiti. Cena vsacemu blagu namreč poskoči, če se zelo poprašuje po njem.

To vprašanje je pa večje važnosti, nego bi si kdo mislil. Vedeti treba, da je naša država močno zadolžena. Skoro od vseh teh dolgov pa plačujemo obresti v srebru, pozneje jih bomo morali pa v zlatu. Večina upnikov biva v inozemstvu. Denar za obresti torej v veliki množini roma v inozemstvo. Če je cena srebru nizka so na škodi ti upniki. Pozneje bode pa to drugače. Obresti se bodo plačevale v zlatu. Če se poniža cena srebru bode previsoka tista cena, ki se vzame za podlago novi veljavi. Lahko se torej prigodi, da bi država potem leta na leta morala plačevati od svojih dosedanjih dolgov prevelike obresti v korist inozemskim največ židovskim kapitalistom. To bi seveda čutili davkoplačevalci. Vlada je bila sklicala enketo na Dunaj, da jo je poprašala za mnenje. Žal da je v tej enketi bilo največ kapitalistov, ki pričakujejo od visokega razmerja dobička. Poklicani so pa bili seveda tudi nekateri drugi, zlasti profesorji, ki poznajo narodno gospodarstvo le iz teorije. Premalo se je vlada pri sklicanju te enquete ozirala na produktivne stanovce.

Mi vsaj z nekakim strahom pričakujemo nove veljave. Ta strah je tembolj opravičen, ker kapitalisti imajo velik vpliv na vlado, pa tudi na nekatere stranke državnega zbora, poleg tega pa imajo moč časopisja na svoji strani. Kapitalisti pa tudi to vprašanje bolje razumejo, nego drugi stanovci in bode torej lažje branili svoje koristi. Zatorej se obračamo do naših zastopnikov, da naj vso stvar dobro prevdario in se ne dajo zapeljati z medenimi besedami, katere bodo zlasti slišali od leve, ki je nekaka zastopnica kapitalistov. Bolje je, če se stvar še odloži, nego bi se neugodno rešila, kajti pozneje bi se popraviti ne dala. Po toči ne pomaga več zvoniti.

Politični pregled.

Štajersko. — V deželnem zboru je bila se vnela huda debata o predlogu šolskega odseka, da se vlada pozivlje, da gleda, da se bode bolj gojila nemščina po slovenskih šolah in da se učiteljem dovolijo nagrade, če bodo posebno gojili učenje nemškega jezika. Slovenski poslanci so z vso odločnostjo ugovarjali temu predlogu, ali seveda vsi ugovori niso nič pomagali. Nemška večina je glasovala za predlog šolskega odseka.

Koroško. — Tudi na Koroškem je bila huda debata o šolstvu. Slovenska poslanca sta izjavila, da ne bodeta glasovala za ljudskošolski proračun, ker niso šole postavno urejene. Nemški poslanci so se pa hudovali nad agitacijami za slovenske šole. Nazadnje se je pa vendar moralo celo od nemške strani priznati, da so prošnje za slovenske šole bile postavno napravljene.

Istrski deželni zbor je vzlic ugovora hrvatskih poslancev sklenil deželnemu odboru naročiti, da razdeli stroške za šole na obe narodnosti tako, da bodo Italijani skrbeli le za italijanske, Slovani pa le za slovenske šole. Predlog sam na sebi ni tako napačen, ali bati se je, da bode italijanski deželni odbor ga tako izvel, da bodo Hrvatje v gmočnem in duševnem oziru na škodi.

Češko. — Spravni odsek je sklenil, da se sprava odloži in to brez vsake motivacije. Mladočehi so zahtevali, da se o spravi preide na dnevni red ali ta predlog je ostal v manjšini, ravno tako tudi predlog Staročehov, da naj vlada poprej izvede narodno enakopravnost in pa nemški predlog, da se o spravni predlogah začne nadrobna debata. Propala je pa tudi motivacija predloga veleposestnikov, v kateri se je med drugim naglašala potreba sprave. Mi zlasti obžalujemo, da je propal staročehski predlog, ki je bil jako utemeljen. Baš to, da noben predlog ni v celoti obveljal, kaže, kako zamotane so politične razmere na Češkem. Mladočehi vse zasluge, da je propala sprava, pripisujejo samo sebi. Dva Mladočeha sta že bila sklicala shode volilcev, da sta se ponašala s tem vspehom mladočehske politike.

Gorenja Avstrija. — V ponedeljek se je v deželnem zboru začela pa tudi končala generalna debata o predlogu poslanca Ebenhoča, da bi se pomnožilo v deželnem šolskem svetu število zastopnikov cerkve in deželnega zbora, da bi jeden zastopnikov učiteljstva moral biti veroučitelj in da se zastopniku židovskega veroizpovedanja omeji pravica v deželnem šolskem svetu vdeleževati se posvetovanj samo o židovskih šolah. Predlog je med drugim zagovarjal tudi škof Doppelbauer, kateremu se sedanji šolski zakon zdi premalo kristijansk. Posebno on ne odobruje, da si država prisvaja nadzorovanje nad vsem učenjem v šoli celo nad veronaukom. Proti predlogu se je izrazil namestnik, ker so že sedaj v deželnem šolskem svetu vladni zastopniki v manjšini. Jeden liberalec je trdil, da se konservativci le potegujejo za gospodstvo duhovščine v šoli. Od konservativne strani se je pa slišal jako odločen glas po uvednji verske šole.

Francija. — Anarhista Ravachol-a, katerega je policija toli hrepenela v pest dobiti, so prijeli, izdal ga je neki natakari. V Ravachol-ovem stanovanju našli so več priprav za napravo dinamičnih bomb. Natakariju, ki ga je izdal, dali so 1000 frankov nagrade, policajem pa, ki so ga prijeli, po 500 frankov. Ravachol se je prve dni v zaporu jako oblastno vedel in je odločno tajil, da bi bil on Ravachol, ter da bi bil on prouzročitelj znanih atentatov. Sedaj se je pa že pomiril in tudi priznal, da je on izvršitelj atentata v Boulevard St. Germain in onega v Rue de Clichy. Ker ima Ravachol na vesti še druge dokazane mu zločine, ni drugače misliti, kakor da bo s smrtjo moral plačati svoja dejanja — Vest, da bi bila policija zaprla tudi Ravachol-ovega tovariša Mathieu-a, se ne